

Alzo hoge van o zo diep

Peer Verhoeven

Kerstmis heeft twee gezichten. Het ene spreekt van het geloof in Jezus, verkondigd en bezongen als verlosser van de wereld. Het andere getuigt van het menselijk binnen dat in deze tijd van het jaar hunkert naar thuis en geborgen zijn, hoe dan ook. Gedeelten uit kerstavond-meditaties van Open Kerk Helvoirt.

Over deze man

Als het gaat donkeren maken wij licht; gaat het vriezen dan ontdooien we. Als het koud wordt geven wij warmte af en verhardt de grond dan worden we mild. (Pauluskerk Rotterdam 1996)

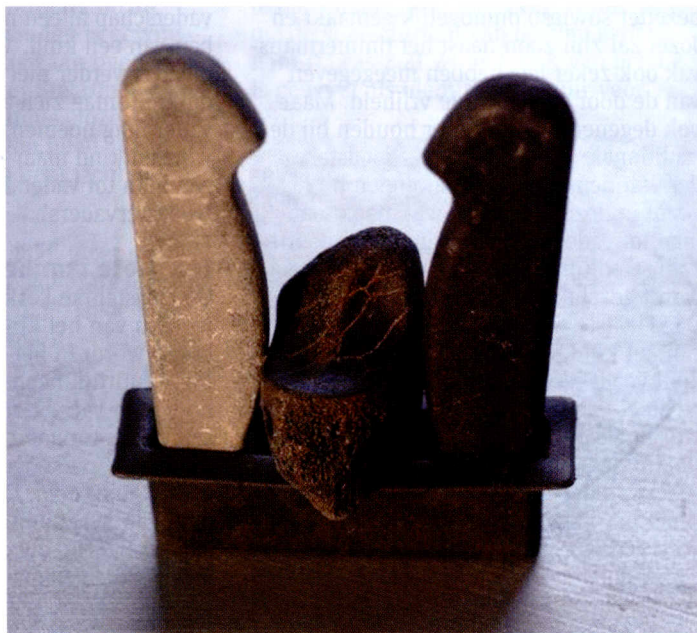
Je zou willen dat het verhaal over Jezus' geboorte verstaan werd zoals het door de eerste christenen bedoeld is. Er hing toen nog geen sfeer van engelenhaar en kaarsjes, er was geen druk van commercie en kerkelijk dogma. Het was voor hen het verhaal niet over een kind maar over een man die onder hen had geleefd, sommigen nog hadden meegemaakt en in wie zij de werkelijke zin van hun bestaan hadden herkend. Hij was een mens, die 'tot in den treure' vertrouwd op het leven, dat voor hem een Hart van Liefde heeft. Hij was er zo vertrouwd mee, dat hij kind van Liefde, zoon van de Vader is gaan heten. Hij ruilde huis en haard voor een zwerversbestaan. Dit vertel je door te zeggen dat hij, aan de deur afgescheept, ergens in het open veld ter wereld is gekomen. Hij koos partij voor de outcast van die tijd; voor zieken, die van hogerhand de straffende vinger Gods kregen aangeprikt; voor arme simpele mensen, die in de ogen van de up-perten slecht en onbetrouwbaar waren. 'Wij arme slechte liekens gelijk de boeren zijn' zingt een oud Nederlands kerstlied over de herders. 'Slecht' was toen nog een ander woord voor simpel. Dat deze verguisde mensen Jezus' hart hebben gestolen vertel je door hen als eersten aan je wieg te ontvangen. Als een kind bij moeder wist hij zich in het leven geborgen; als een zoon met zijn vader was hij vertrouwd met het Hart ervan. Hij moet dus wel uit Hem geboren zijn, - net zo onbegrijpelijk en onmogelijk als een maagd die een kind baart, een overjarige die moeder wordt, een onvruchtbare die in verwachting raakt. Lucas schreef er een beeldend verhaal over als de geloofsbrief van de christenen: het Leven vertrouwen zoals hij heeft gedaan; mens en wereld trouw zijn zoals hij dit is geweest. (1996)

Op zichzelf aangewezen

Op moeilijke ogenblikken, wanneer ik geconfronteerd word met ziekte, dood of tegenslag, keer ik terug naar mijn Maya-geloof, te

Gebouwd met puin en afval bouwmaterialen in Rome gevonden (Bouwsels: Jeanne van Leijsen; © Foto's: Jac van Leijsen)

Gemaakt van materiaal op eerste kerstdag 2009 verzameld op een verlaten festivalterrein op een Kaapverdisch eiland

rug naar datgene wat ik in mijn diepste innerlijk meedraag, mijn eigen tradities, religieuze ervaring, kijk op de werkelijkheid, op leven en lijden, dood en vreugde ... Een Maya neemt zijn toevlucht niet tot het christendom wanneer er moeilijkheden zijn. Dat komt zelden voor.

(Mario Coolen Hart van de Maya's, Solidaridad 2000)

Dit zegt José Serech in het boek *Hart van de Maya's* over de indianen uit Midden-Amerika die eeuwen geleden al vervolgd zijn en onder druk christen geworden. José Serech is een Maya, volksvertegenwoordiger, christen en vele jaren actief geweest in de kerk. Komt het er echter op aan dan, zegt hij, gaat hij niet te rade bij wat zijn volk is aangeleerd, maar bij het geloof van zijn voorvaders, die tot op heden de aarde diep eerbiedigen en maïs, hun hoofdvoedsel, als het leven zelf respecteren. Komt het er op aan - in extase van geluk of in een put van verdriet - dan zijn mensen 'op zichzelf aangewezen', worden 'op zichzelf teruggeworpen', 'komen zichzelf tegen'. Wie hen dan rap wijst op God en geloof, op kerk, kruis of kribbe, wordt als een plumpe stoorzender ervaren. Fraaie woorden en stellige beweringen zeggen dan niets. Tén-zij ze verwoorden wat echt in mensen omgaat, - iets laten voelen van wat Hans Andreus aan God schrijft: 'Dat Je er bent als een licht, dat in mij ademt.' De verhalen, van evangelie tot kerstverhaal, over goed en mooi, licht en warmte, - de vele beelden, van kerststal tot kerstboom, die wij in deze donkere tijd van het jaar in kerk, kamer en straat tonen, hebben enkel zin wanneer ze iets vertolken van ons onuitroeibaar verlangen naar warmte en licht, goed en mooi. 'Mensen kunnen niet leven zonder een blijvend vertrouwen in iets onverwoestbaars in henzelf - al kan dit vertrouwen en dat onverwoestbare hun leven lang verborgen blijven', schreef Franz Kafka voor zichzelf op. Wat Jezus van Nazaret ten diepste beroerde brengt een kind het meest sprekend in beeld: geheel en al op trouw en vertrouwen aangewezen. (2000)

Uit henzelf opgediept

Ieder mens die zo moedig is om alleen te durven staan en het diepste van zichzelf te beleven ... maakt kennis met het Oneindige, wat voor naam je daar ook aan geeft.

(Jo van den Boeren in Brabants Dagblad 14/11/2002)

Hier is geen kerkleraar of predikant aan het woord maar een begenadigd componist en oud-trompettist van het Brabants orkest. Zijn getuigenis stond op een gewone doordeweekse dag te lezen in het Brabants Dagblad. Maar het klinkt in onze tijd als een stem uit een andere wereld dan die welke ons dagelijks bezighoudt en wordt voorgespiegeld. Als het lied van een engel dat onverwacht klinkt tussen alle drukte en zorgen voor morgen en de weg wijst naar waar onze wortels zitten en onze bestemming ligt. Steeds is beweerd dat God van elders, uit den hoge naar ons toegebracht moet worden, ons geïnjecteerd door bijbel of kerk. Maar hedendaagse mensen, blijkbaar weer open voor het religieuze en mysterieuze, delven dit besef op uit zichzelf, uit het eigen hart. 'Er is een verlangen in de mens geplant, waardoor hij zijn hele leven - soms bijna onbewust - blijft zoeken naar het goddelijke' - Catharina Visser. (2002)

Samen rond een kind

De prijs die wij betalen voor ons gouden leven is - denk ik - het onvermogen om totaal in de liefde te geloven. (Douglas Coupland)

Een Witte Zuster - van hier afkomstig - keerde dit jaar voorgoed uit Kenia naar het moederhuis in Esch terug. Ze had het voortdurend over 'háár land' en over Afrika dat zwaar gebukt gaat onder ziekten en armoede. 'Maar ondanks alles zingen en dansen ze daar voluit', zei ze. 'Hier valt me de welvaart op, - dat de mensen van alle gemakken zijn voorzien en van allerlei voorzieningen verzekerd. En toch ogen ze vaak heel mistroostig. In Afrika is veel mis maar hier ook, zo te zien.'

De zon gaat op en onder en elke dag heeft genoeg aan zijn eigen zorgen. We proberen te genieten van de ups en het hoofd te bieden aan de downs. Maar soms steken indringende vragen de kop op en komt wat onderhuids leeft aan de oppervlakte ... Wanneer we horen over geweld ergens in de wereld, in eigen land en dichtbij op straat; over onveiligheid en het vervagen van oermenselijke normen en waarden. Er heerst in het moderne westen een gevoel van onbehagen. Een zuster die van elders komt leest het van de gezichten af, maar óns ontgaat het. Het wordt 'weggedrukt' met veel gedoe of gecamoufleerd met wat make-up. De Kerk wil het tij keren door haar gezicht - nogal oud en versleten - duidelijk te tonen en de regering doet een beroep op fatsoen en respect als basis voor een stelsel van normen en waarden in de samenleving. Maar 'normen en waarden vragen om een dieper fundament dan fatsoen en nut' zei oud-ambassadeur Edy Kort-hals-Altes onlangs. 'Onze wereld heeft eeuwenlang kennis en

Drie stukken steen opgeraapt op het Duitse grafveld van WO I in Vladslo West Vlaanderen

Half verbrand hout gevonden op het strand van Vlissingen aangekleed

kunde tot koning gekroond en geprobeerd het zonder religie te stellen. Dit heeft grote zegeningen gebracht en ons verlost van de bevoogding door de kerken. Maar tegelijk zijn wij onze oriëntatie kwijt, zijn we ontheemden geworden op een verdwaald planeetje in een leeg heelal.'

We komen samen rond een kind en vieren de Mens, voor wie hoop en vertrouwen verankerd zijn voorbij de horizon, - verankerd in die hem als een vader zo eigen was. Trouw aan onszelf, aan de ander en de wereld stoelt op een vertrouwen dat onze perken te buiten gaat. Hopelijk beklijft dit besef en gaat het straks niet met de kerststal de zolder op, met de kerstboom de deur uit. (2003)

Op weg helpen

Van een monnik wordt gedacht dat hij 'alleen' is. Dit is ook zo, maar tegelijk is hij 'al-één', verbonden met het geheel en de bron van alle bestaan, in de christelijke traditie God genoemd. De vaak niet begrepen, voor wereldvreemd gehouden versleten monnik, wijst de hedendaagse mens een weg uit diens grootste beklaming: het gevoel een fragment te zijn, een los ding in een vreemd heelal dat bestaat uit almaar losse fragmenten, - een zwerfsteen in een wereld, waar de vraag naar de zin van het leven beter niet gesteld kan worden, zelfs klinkt als een dissonant.

(naar F. Cuvelier sj.)

Getuigenissen van dit gehalte over plaats en bestemming van de mens komen zelden uit de mond van een predikant en staan niet in kerkboek of catechismus. Ze komen van mensen die openhartig over hun leven vertellen en staan gewoon in de krant. Intens religieuze woorden voor mensen van nu: we zijn geen los rondtollend fragment, geen wegwerpartikel, geen toevalstreffer, maar deelgenoot aan een zinvol geheel van leven. Allemaal ver van ons bed, zwevend, onallegaars? Toch doen wij in deze dagen - met licht in de straat, een stal in huis, een boom opgesierd, allemaal samen aan tafel, kerstins en hulpacties, - van die ongewone dingen waaruit onze diep gewortelde behoefte aan samen één en verbonden zijn ondubbelzinnig blijkt. Signalen van ons hart, echo's van het grote gebeuren. De hunkering naar 'samen', 'gehelen', 'heel, heilig worden' is ons aangeboren, rotsvast eigen. Als we durven erkennen, dat in al dat aparte gedoe met Kerstmis onze ware aard blijkt en de mens-zoals-bedoeld zich toont, - als we dit meenemen het nieuwe jaar in, dan zaligt Kerstmis mens en wereld. (2005)